

UPORABA VODIČA

Hrvatska – turistički vodič prvi je vodič koji obuhvaća cjelokupni prostor Republike Hrvatske. To je vodič po hrvatskim turističkim regijama – njihovim prirodnim i kulturnim zanimljivostima i znamenitostima – koji će pomoći radozalcima koji rado idu na izlete ili putuju u nove krajeve kako bi se lakše odlučili za cilj. Cijela Hrvatska prikazana je u četiri geografsko-povijesne regije; pojedina mjesta u regijama dana su abecednim slijedom, a svaki grad, mjesto, turističko odredište obrađeno je geografski, kulturno-spomenično (važnija mjesta i povijesno) te turistički. Kako bi korisnik lakše shvatio važnost pojedinog lokaliteta, vodič je bogato ilustriran panoramskim slikama i slikama pojedinih objekata, hotela, dijelova grada te, za posebno važne spomenike, tlocrtima. Za sve veće gradove dani su i planovi.

Sva turistička odredišta vodič drži ciljem, uz koji preporučuje mnoštvo zanimljivih izleta, ponajprije automobilom, ali se na odredišta može stići i drugim prijevoznim sredstvima.

Vodič je podijeljen na informativni dio (početak i kraj knjige) i vodič u užem smislu, te sadrži nekoliko važnih priloga (*Zaštićena prirodna baština, Kakvoća mora i zaštita okoliša u jadranskom prostoru* i dr.).

Sadržaj upućuje na bitne elemente vodiča, posebice na njegov informativni dio, gdje su dane sve glavne obavijesti vezane uz putovanja i boravak u Hrvatskoj.

Sve o Hrvatskoj je pregledan informativni tekst koji daje sve bitne podatke o Republici Hrvatskoj: praktične savjete, geografsku i političku sliku države, opis njezinih geografsko-kulturnih povijesnih regija, kulturni i politički ljetopis hrvatskoga naroda te prikaz umjetnosti na tlu Hrvatske.

Slijede pojedinačni prikazi *četiriju hrvatskih turističkih regija*. Svaka od njih ima svoju naslovnicu (slikovnu), potom je regija smještena prostorno unutar Hrvatske »slijepom«
kartom. Slijedi kratak opis i popis najkarakterističnijih geografskih, povijesnih i turističkih posebnosti te podsjetnik na koji se način može stići u regiju.

Dodatak vodiču su četiri tematska teksta od kojih su prva dva posebno važna za poznavanje prirodnih resursa kao podloge ekološkog turizma (*Zaštićena prirodna baština, Kakvoća mora i zaštita okoliša u jadranskom prostoru*), dok

su druga dva namijenjena ljubiteljima »romantične prošlosti« i sladokuscima, »fajšmekerima« (*Turizam i folklor i Hrvatska gastronomija*).

Posebno važne turističke obavijesti dane su u deset tabličnih prikaza koji donose popise, adrese i brojeve telefona i telefaksa: turističkih zajednica, hotela, marina, nacionalnih parkova, diplomatsko-konzularnih predstavništava i dr.

Abecedno kazalo na kraju knjige daje vodiču dodatnu obavijesnu dimenziju.

Vodič je pisan leksikonskim načinom. Imena naselja preuzeta su iz *Narodnih novina* br. 10 od 3. I. 1997. Uglavnom se susreću dva tipa članaka. *Osnovni članak*, za veće ili važnije naselje, lokalitet ili prirodni fenomen, obuhvaća elemente geografije, baštine (kulturne ili prirodne) i turizma, a ispisan je verzalom. *Članak-uputnica* (»satelit«), najčešće se odnosi na lokalitete u bližoj okolici s važnom kulturnospomeničnom baštinom koja se preporučuje pogledati, a ispisan je polumasno.

Dok za jadransko područje pretežu osnovni članci, jer se gotovo uvijek radi i o turističkim odredištima, u kontinentskim regijama daju se glavna središta koja se obično posjećuju radi tranzitnoga, poslovnoga ili lovnoga turizma, a uz njih se nižu brojni »sateliti« s važnim spomenicima; rjeđe se susreću prirodni fenomeni (spilje, izvori, jezera). Zbog prometnih smjerova »sateliti« se ponekad upućuju na prometno uvjetovano mjesto, a ne na formalno administrativno središte.

Oblik osnovnog članka imaju i planine važne u planinarskom izletničkom turizmu, rijeke uz koje su vezani turistički sadržaji, jezera, nacionalni parkovi, parkovi prirode, strogi prirodni rezervati te neke povijesno-geografske regije (Banovina, Kordun). U vodiču je posebna pozornost dana *zaštićenoj prirodnoj baštini* koja je obrađena i pojedinačno unutar lokaliteta ali i u zasebnom članku (*Zaštićena prirodna baština u Hrvatskoj*).

Unutar pojedinoga osnovnog članka primjenjuju se grafički simboli: za *povijesni pregled*, kod povijesno važnih mjesta; za *kulturnospomeničnu baštinu*; za *turističke obavijesti*, te za *izlete*. Uz svaki je osnovni članak dan *broj pošte* te *adresa turističke zajednice*. Ako mjesto nema turističku zajednicu, upućuje se na onu turističku zajednicu kojoj pripada ili pak na *županijsku turističku zajednicu* (to se odnosi posebno na područja koja su bila zahvaćena ratom, pa iz razumljivih razloga turističke zajednice nisu osnovane). Telefonski broj kao i broj telefaksa turističkih zajednica zbog česte izmjene brojeva telefonskih centrala u Hrvatskoj nismo donijeli uz članak, nego u zasebnom tabličnom dodatku (popis turističkih zajednica, str. 556).

Turistička mjesta kategoriziralo je Ministarstvo turizma kao A, B, C i D (iako kategorizaciju držimo privremenom i eksperimentalnom, donosimo je radi značenja državne skrbi za gospodarstveno i društveno važnu granu – turizam).

Glavni turistički sadržaj i ponuda dani su taksativno: *smještajni kapaciteti, sportsko-rekreacijska ponuda, gas-*

tronomija, stalne kulturne i zabavne manifestacije organizacijskoga karaktera, organizirani izleti.

Neizostavan dio turističke ponude su *izleti* koje vodič preporučuje, a odnose se ponajprije na kulturne cjeline i spomenike te na prirodne fenomene; udaljenost do takvih mjesta izražena je kilometrima ili, na moru, morskim (nautičkim) miljama.

Kurzivom se unutar dijela teksta kulturnospomenične baštine obično upućuje na najvažnije spomenike u gradu; kurziviraju se i latinski nazivi radi boljega tekstualnog razumijevanja. Poštujući obrazovne razine korisnika, *imena umjetnika* (kipara, slikara, pozlatara) najčešće su pisana inicijalom. Isticanje *župna crkva, katedrala* i sl. znači da je crkva otvorena i da za razgledavanje ne trebaju posebne dozvole, ali i da se u njima održava bogoslužje.

Podaci za vodič, osim iz srodnih izdanja Leksikografskoga zavoda »Miroslav Krleža«, uzeti su iz sljedećih izvora: *Popis stanovništva, domaćinstava, stanova i poljoprivrednih gospodarstava* od 31. III. 1991. Državni zavod za statistiku, Zagreb. – *Statistički ljetopis Republike Hrvatske*, 1992., 1993., 1994., 1996. Državni zavod za statistiku, Zagreb.

Za klasifikaciju cestovnih prometnica (magistralne i regionalne) koristili smo se službenim podacima objavljenim u *Narodnim novinama* br. 50 od 27. IX. 1991. Međutim, tijekom redakcije došlo je do promjena klasifikacija cestovnih prometnica, te se one sada prema Odluci o razvrstavanju javnih cesta dijele na državne, županijske i lokalne ceste (*Narodne novine* br. 25 od 24. II. 1998.), što je primijenjeno na turističkoj karti.

Posebni problemi pri izradi vodiča vezani su uz teške okolnosti Domovinskoga rata 1991.–95., kada je velik dio hrvatskoga prostora (oko 25%) bio privremeno okupiran. Uz nenadoknadiive ljudske gubitke i žrtve hrvatskoga naroda, čest cilj srpskoga agresora bile su cijele regije: Baranja, istočna i zapadna Slavonija, Lika i Dalmacija, zatim i mnogi gradovi: Osijek, Vukovar, Dubrovnik, Zadar te posebice kulturno-povijesni spomenici: spomenične cjeline, crkve, samostani, kapele, groblja, a potom i škole, bolnice, knjižnice. Tako smo u vodiču naveli i spomenike visoke umjetničke kategorije ili osobita vjerskoga značenja kojih više nema ili su potpuno devastirani – crkve u Voćinu, Vukovaru, Aljmašu. Na mnogim mjestima navodi se stupanj oštećenosti, što znači da se svi ti spomenici obnavljaju ili će se obnoviti.

Velike ratne štete počinjene su i na mnogim turističkim kapacitetima (hoteli, kampovi, marine), međutim, nakon oslobođenja tih područja 1995. hrvatska Vlada donijela je hitne mjere obnove pa već danas gotovo svi važniji turistički kapaciteti u Hrvatskoj spremno dočekuju svoje goste.

Do novih podataka i stanja na terenu dolazili smo najčešće izravnim obraćanjem pojedinim turističkim zajednicama, kako županijskim tako i ostalima. Znatno su nam pomogle pa im najljepše zahvaljujemo.

Preporučuju se sljedeće karte i vodiči (izbor):

- *Autoatlas Hrvatske, BiH i Slovenije* (Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«)
- *Nautički vodič Jadrana* (Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«)
- *Hrvatske planine*, planinarsko-turistički vodič (dr. Ž. Poljak, Zagreb 1996.)

*Hrvatska – turistički vodič je prvi cjeloviti priručnik te vrste u Hrvatskoj. Trudili smo se da bude što svestraniji te da u njemu bude što manje manjkavosti ili netočnosti. Zasiurno su se, bilo pri navođenju podataka bilo u opisi-
ma, ipak potkrale neke od njih, pa molimo sve dobronam-
jerne korisnike da nam se jave kako bismo ih u sljedećem
izdanju ispravili.*

Urednik